

1. Estil

L'estil musical és el conjunt de característiques que individualitzen les obres d'un músic o la tendència musical d'una època. A la manera que es fa amb altres camps de l'art, la classificació de les obres i autors per estils permet agrupar-los i reconèixer-los per les seves característiques purament musicals, com ara l'ús de la melodia, l'harmonia, la textura, el ritme, etc. Exemples d'estils musicals són la música renaixentista, la música romàntica, el cant gregorià o el jazz.

Així els estils musicals són categories que contenen músiques amb un nombre remarcable i suficient de similituds relatives a la seva sonoritat; són categories que agrupen músiques que sonen de maneres suficientment semblants.

La sonoritat d'una música i, per tant la seva inclusió en un estil o en un altre depèn de dos factors que són els determinants principals de l'estil:

- Els efectius sons que es posen en joc, és a dir els instruments i/o les veus que hi intervenen.
- Les tècniques emprades per a la producció d'aquesta música.

Atès que en una producció musical hi intervenen processos de composició i d'interpretació, aquests dos elements determinants tant es refereixen a l'una com a l'altra. Per això, tot i que habitualment el concepte d'estil musical es refereix molt més a la composició que no pas a la interpretació, no es pot oblidar aquest segon aspecte.

2. Estils i gèneres

Existeix certa ambigüitat i confusió entre els termes estil musical i gènere musical. En la historiografia acadèmica la denominació gènere musical es reserva a la classificació de les obres musicals per la finalitat a la qual estan destinades, resultant d'això gèneres com la música religiosa, la música programàtica, la música de cinema o l'òpera. No obstant això en música popular i en la indústria discogràfica els diferents estils musicals (tals com ara el rock, el jazz o el flamenc) solen ser denominats "gèneres".

2.1. Gèneres

En aquest curs entendrem per gèneres musicals les categories que contenen músiques amb un nombre remarcable i suficient de similituds; unes similituds que poden ser de molts tipus però que en tots els casos tenen a veure amb

comportaments i pràctiques musicals, ja siguin dels autors i/o dels receptors. Entre les principals hi ha les següents:

Similituds estilístiques, o referides a l'estil en què està composta aquesta música. En alguns casos aquestes similituds estilístiques es refereixen a la data o període en què va ser composta cada una d'aquestes peces, o al país del qual prové o al qual serveix (referents cronològic o geogràfic). En altres casos, menys, pot respondre a altres elements.

Similituds estructurals, en l'estructura formal, en la forma musical o patró formal que apliquen aquestes composicions. En la mesura en què hi té relació, també cal fer referència a les similituds en la durada d'aquestes obres.

Similituds referides als **efectius sonors** que posen en joc aquestes obres, ja siguin instruments (quins, quants ...) o veus (ídem).

En el cas que aquesta música tingui text, també són importants les similituds referides a la temàtica del text.

Similituds referides a les **franges de població** que es consideren públic seguidor d'aquestes músiques. És interessant de tenir en compte que els gèneres musicals generen tantes afeccions com aversions, de manera que, sovint, tan importants són les franges de població que veneren un tipus de música (un gènere) com les franges que el detesten, segurament amb la mateixa vehemència. En relació a aquestes, també similituds relatives als llocs i espais on habitualment es vehicula aquesta música.

Similituds referides a l'**ús primigeni d'aquestes músiques**, a les funcions per a les quals inicialment han estat pensades, sense perjudici que amb posterioritat aquestes puguin variar.

Similituds de tipus conceptuals, ja siguin referides a la seva composició o a la seva interpretació, com seria el cas de la fusió d'elements de procedències geogràfiques diverses en el cas de les músiques del món, o de determinats criteris interpretatius en el cas de la música antiga.

Gèneres musicals destacats

Algunes de les grans categories de la música que podem considerar com a gèneres són la **música tradicional**, les **músiques del món o World Music**, la **música popular** també denominada música moderna, i la **música clàssica**; dins d'aquesta última hi destaquen, amb certes connotacions cronològiques però no només, la música antiga i la música contemporània.

Música tradicional

Dins de la música tradicional es poden assenyalar gèneres sobretot basant-se en la funció original d'aquestes cançons: **cançons de treball, música de dansa, nades, cançons religioses** en general, dins de les quals hi ha les de devoció a un sant o a la Mare de Déu, i en especial els goigs, etc. Entre les cançons de treball, encara es poden establir grups en funció de les feines per a les quals servien com les cançons de batre, cançons de collita, etc.

Per descomptat, que dins de la música tradicional també es poden fer **classificacions de tipus més aviat geogràfic**, en referència sobretot a l'origen de cada gènere. Segons aquesta manera d'establir categories apareixen gèneres com el **flamenc**, la **música celta**, el **country**, la **sardana**, la **jota**, l'**havanera**.

Alguns d'aquests **gèneres** destaquen per haver **depassat àmpliament el context cultural** en el qual van originar-se, i haver esdevingut **internacionals**. Seria el cas de, p. ex.: **tango**, el **blues**, el **gospel**, el **jazz** i molts gèneres de la música llatina com la **salsa**, el **hip hop** o **rap**, la **samba**, la **bossa nova**, el **mambo**, el **mariachi**, el **bolero**, el **reggae**, el **ska**.

Música popular

Altres gèneres que podem comptabilitzar dins de la música popular són les **bandes sonores** de films, les de **dibuixos animats**, de **sèries de televisió**, i les de **videojocs**. En el terreny de la **música escènica**, un gènere per si mateix, destaca el **musical**. Dins de la **música de ball**, destaquen els diferents tipus de **música electrònica**, com per exemple **dance**, **house**, **disco**, **acid jazz**, **garage**, **ambient**, **techno**, **trance**, **trip-hop** o **Drum'n'bass**, entre d'altres, tots amb un fort component estilístic.

També el **rock** i tots els seus **subgèneres** com el **rock and Roll**, el **grunge**, el **Heavy Metal** –a la vegada amb els seus gèneres derivats–, el **hard rock**, el **rock progressiu**, el **rock simfònic**, el **ska punk**, l'**emo**, el **nu-metal**, el **folk rock** o el **glam rock**. També són gèneres importants el dels **cantautors**, el **folk**, el **pop**, la música dels **grups a cappella**, la **Música New Age**, el **rhythm and Blues** i el **Hip Hop** i el **rap**, també amb els seus subgèneres, com el **gangsta rap** i el **latin rap**.

Músiques del món

En el terreny de **les músiques del món**, malgrat que la fusió d'elements de procedència diversa és un dels seus trets essencials, hi destaquen gèneres que

fan referència a orígens concrets, com per exemple la **música celta**, el **klezmer**, la **música balcànica**, la **música mediterrània**, o la **música africana**, malgrat que siguin, aquestes darreres, denominacions molt genèriques i que, sobretot tenen importància per a les indústries musicals.

Música clàssica

En el cas de la música clàssica, segurament que la classificació per gèneres més important és entre música **vocal** i música **instrumental**. Dintre de la vocal, i atenent al tema del text, és important la classificació entre música **profana** i música **religiosa**; dintre d'aquesta hi ha, encara, la música **litúrgica**.

Segons la quantitat de persones que hi canten és **música vocal solista** amb acompanyament, habitualment, o música coral, tot i que també pot ser amb cor i solistes.

Segons si porta **acció escènica incorporada** o no parlem de gèneres com la **música escènica** o la **música no escènica**. La primera quasi mai no és religiosa; el seu tema sempre és profà, i gairebé mai no és solista. Dins de la música escènica distingim gèneres com l'**òpera**, l'**opereta**, la **sarsuela**, o fins i tot **el musical**. Dins de la música a solo hi ha gèneres com el Lied o la cançó.

La **música religiosa** gairebé sempre és amb cor al qual es pot afegir algun tipus d'acompanyament i solistes. Són gèneres de la música religiosa, el **motet**, la **missa**, la **cantata**, l'**oratori**. A vegades s'entén com a **oratori** el gènere que engloba tots aquests tipus de música religiosa.

Dins de la música **profana** destaquen el **madrigal**, el **Lied**, la **cantata**, etc.

La música **instrumental** s'acostuma a classificar en gèneres segons el nombre i la tipologia d'instruments que hi intervenen, des de la música **a solo**, passant per la **música de cambra** fins a la **música per a banda** i la **música orquestral**. Cada gènere té les seves pròpies subdivisions. Dins de la música per a solista podem establir gèneres **en funció de la forma musical** de les composicions, segons que siguin sonates, estudis, toques, etc. però també segons l'instrument. En especial són els instruments polifònics o harmònics els que tenen més literatura com a solistes, entre ells l'orgue, el piano o la guitarra i el llaüt.

Pel que fa a la **música de cambra**, els gèneres que conté són més aviat en funció, sobretot, del **nombre d'instruments** que configuren el grup, i en segon lloc segon la **seva tipologia**. Així, tenim el **duo** dins del qual destaquen els configurats per un instrument melòdic i un d'harmònic, el **trio**, i en especial el format per piano, violí i violoncel, o també el trio de corda. El tipus de **quartet** més important és el quartet de corda, i els **quintets** amb més

literatura i, per tant amb més entitat com a gèneres són el quintet de corda, el quintet de vent, i el quintet de metall. Gèneres que corresponen a grups ja més nombrosos són el **sextet**, el **septet**, l'**octet**, etc. Dins de la **música orquestral** distingim gèneres com la **simfonia**, el **concert**, el **poema simfònic**, la **música per a ballet**, la **música incidental** per a una obra de teatre, etc.

3. Estils i composició

La tria que fa l'autor a l'hora d'emprar uns efectius sons o uns altres pot representar una opció entre les diverses que es troben disponibles en el seu context, o bé la utilització dels únics instruments i veus de què es pot disposar en les circumstàncies en què la crea. Així, per exemple, un productor musical que ha de produir un enregistrament de músiques del món acaba fent una o més opcions entre una enorme camp de possibilitats, mentre que un compositor que al segle XVI volia fer una col·lecció de madrigals tenia un ventall molt més reduït de possibilitats.

Les tècniques de composició que l'autor té al seu abast són -sobretot- la melodia, l'harmonia, el contrapunt i la instrumentació, a part de les de producció i postproducció en el cas que es tracti d'una obra que ha de ser enregistrada.

4. Estils i interpretació

Les tècniques d'interpretació són diverses i estan molt en funció de cada tipus d'instrument, però l'ús d'unes o d'unes altres amb cada instrument o veu, i amb cada conjunt vocal o instrumental depèn fonamentalment de si es vol recrear la sonoritat original d'aquella música mitjançant l'ús de tècniques interpretatives d'aquell context, o si aquesta recreació no és l'objectiu i es pretén una relectura del text musical. El moviment de la música antiga des d'aproximadament a mitjan segle XX ha propiciat la difusió del primer plantejament, si bé el segon també manté la seva vigència.

5. Criteris de classificació

La classificació en estils sol realitzar segons criteris fonamentalment musicals:

- Característiques melòdiques i harmòniques.
- Característiques rítmiques.
- Instrumentació típica.

- Estructura de l'obra (durada, moviments, seccions, repeticions, etc.).
- Textura musical.
- Normes i tècniques de composició i interpretació.

No obstant això el nom dels estils musicals resultants sol recollir el context sociocultural, geogràfic, social o històric de les obres. Així, es parla de música renaixentista, barroca, celta o soul.

6. Classificació dels estils

Les similituds de sonoritat en què es fonamenta la noció d'estil musical poden funcionar a nivells molt diferents, la qual cosa fa que també calgui parlar d'estils musicals a nivells diferents.

Una primera categorització és definida per la **cronologia i per components geogràfics**. Sobretot en la música clàssica es treballa sobretot amb una **classificació d'estils per períodes: música medieval, música del Renaixement, música barroca, música del classicisme, música romàntica, música impressionista, i les diverses denominacions dels estils que s'han succeït al llarg dels segles XX i XXI**. També en el terreny de la música popular o moderna, la majoria de denominacions d'estil ens remeten a l'època en què va sorgir aquell estil, sense perjudici que posteriorment altres autors o grups hagin continuat fent noves creacions cercant aquella sonoritat, a força d'emprar els mateixos instruments i veus, i les mateixes tècniques compositives i interpretatives. Així succeeix amb el bebop, el hard bop i el cool jazz en el terreny del jazz, o el soul, la música disco o el house en un altre terreny.

També és cert que el component geogràfic té la seva importància. Encara dins de la música popular, així succeeix en els estils de la música llatina que inclou músiques tan diverses com la salsa o la samba; quelcom semblant podem trobar dins del que alguns anomenen música mediterrània. Semblantment succeeix en la música clàssica i en la música antiga. Així, per exemple, per referir-se a la música del període del Barroc en què la música que es fa a Itàlia és molt diferent de la que es fa a França o a Anglaterra, o a Alemanya -on s'acaba fent una síntesi de les dues primeres- és habitual emprar les expressions estil barroc francès i estil barroc italià o directament estil francès i estil italià, segons el context.

Com s'ha dit, aquestes similituds poden ser enteses a nivells diferents. Per això, dins de denominacions d'estil genèriques com puguin ser la de Classicisme o la de Heavy Metal, i especialment quan hom té un cert grau de coneixement de l'estil, és fàcil establir diferències pel que fa als autors o als grups musicals (segons que parlem de música clàssica o popular): l'estil de Mozart no és el de Haydn, com el de Metalica o és el d'Iron Maiden. A vegades, alguns autors o

grups comparteixen unes similituds estilístiques que permeten fer un subgrup. Així, dintre de la música del classicisme, Haydn i Mozart, malgrat les seves diferències, comparteixen trets estilístics de la denominada escola de Viena o Classicisme vienès, mentre que l'obra de Luigi Boccherini, tot i que té els trets fonamentals del classicisme, no pertany a l'escola de Viena. Sobretot en música clàssica la denominació d'escola és una categoria que permet agrupar un cert nombre de compositors que comparteixen uns certs trets estilístics. Finalment, encara, i especialment en el cas d'autors que han compost al llarg de molts anys i/o ho han fet en direccions molt diferents, s'arriba a parlar de l'estil dels seus primers anys, o del seu darrer estil, o de l'estil d'un determinat període de la seva vida. Un exemple d'això seria Ígor Stravinski.

6.1. Música culta

La música **culta** és també coneguda com a música **clàssica, docta o acadèmica**. Les característiques musicals de la música clàssica o culta occidental desenvolupada des de l'Edat Mitjana permet separar en ella almenys sis diferents grans estils, que inclouen diversos subestils, períodes i escoles. La seva temporització aproximada és:

Música medieval (des de l'Alta Edat Mitjana fins a 1400), que inclou la música de trobadors, el cant gregorià i els subestils de la polifonia medieval, com l'Escola de Notre Dame, l'Ars Antiqua, l'Ars Nova i l'Ars Subtilior.

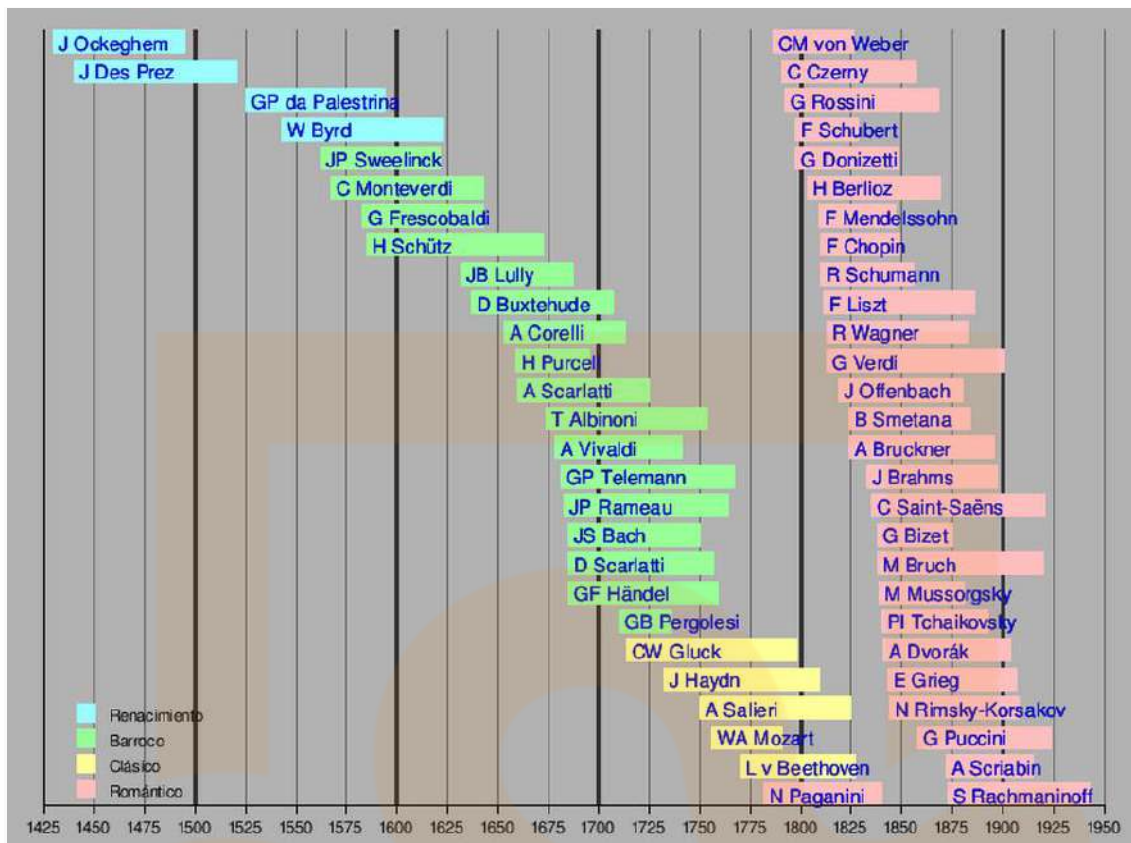
Renaixement (1400-1600): entre les seves escoles cal citar la borgonyona, la franco-flamenca i la veneciana.

Barroc (1600-1750), classificat habitualment en primerenc, mitjà i tardà, i amb estils nacionals molt marcats: francès, italià i alemany.

Classicisme (1750-1820). Entre els seus subestils podem distingir l'escola de Mannheim, el Sturm und Drang musical, l'estil sentimental o Empfindsamer Stil, l'estil galant i la Primera Escola de Viena.

Romanticisme musical (1820-1900), perioditzat habitualment en Primer Romanticisme, Romanticisme tardà i Postromanticisme.

Música del segle XX, caracteritzada per la multiplicitat d'estils, successius o simultanis: impressionisme, expressionisme (Segona Escola de Viena), neoclassicisme, nacionalisme, serialisme, música aleatòria, serialisme integral, música concreta, espectralisme, música minimalista, etc.

6.2. Música popular

La denominació "música popular" s'oposa a la de música acadèmica; és un conjunt d'estils musicals de molt àmplia difusió però que, a diferència de la música tradicional o folklòrica, no s'identifiquen amb nacions o ètnies específiques. Els seus diferents estils solen ser denominats per la crítica actual com gèneres musicals.

La música popular comprèn un conjunt de gèneres musicals que resulten atractius per al gran públic i que generalment són distribuïts a grans audiències a través de la indústria de la música. Això està en contrast tant amb la música culta com amb la música tradicional, les quals normalment es difonen per via acadèmica o per via oral, respectivament, a audiències més minoritàries.

Enfront de la música tradicional o folklòrica, la música popular no s'identifica amb nacions o ètnies específiques sinó que té un **caràcter internacional**. Entre els gèneres més representatius de la música popular del nostre temps es poden destacar el **pop**, el **rock**, el **dance** o la **música llatina**, entre d'altres.

Altres denominacions que rep de vegades la música popular són «**música lleugera**» o «**música pop**», encara que no són molt adequades en tenir altres significats més restrictius. D'altra banda, «música popular» s'ha emprat de

vegades històricament per referir-se al que actualment coneixem com a música folklòrica o tradicional, un ús que encara perviu en alguns contextos. Per evitar confusió amb aquest últim sentit, de vegades s'empra l'expressió «**música popular moderna**», o simplement «**música moderna**».

6.3. Música tradicional

La **música tradicional** o **música folklòrica** és l'últim dels tres grans estils musicals i es diferencia tant de la música docta com de la música popular. Tot i que avui dia ja es pot veure inclosa en els programes d'alguns conservatoris, tradicionalment **s'ha transmès oralment** al marge de l'ensenyament musical acadèmic, de generació en generació, com una part més de la cultura d'un poble. Per això, té un marcat caràcter ètnic que normalment la fa difícil de comprendre fora del seu àmbit geogràfic propi. Tanmateix, hi ha excepcions notables com ara el flamenc, el tango, la samba i diversos ritmes llatins, que s'han donat a conèixer internacionalment i alhora han mantingut la seva identitat musical pròpia. En els últims temps aquests estils s'han agrupat en la denominació coneguda com a **músiques del món** (en anglès world music).